

Даценко О.А.

Криворізький державний педагогічний університет

ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ОСОБИСТОСТІ ЯК НАУКОВА ПАРАДИГМА

Стаття присвячена проблемі психологічних ресурсів, що активно вивчається в сучасній вітчизняній та зарубіжній психології. Підкреслюється гостра актуальність та значущість її дослідження як для теорії, так і практики. Була здійснена спроба аналізу традиційних підходів до проблеми в науці. Представлено теоретичний огляд деяких сучасних концепцій психологічних ресурсів, розглянуто різні дефінітивні позиції щодо психологічної інтерпретації базового поняття. Аналізуються змістовно подібні до явища конструкти, виділені в рамках інших психологічних теорій, такі як «життєвий досвід», «адаптаційний та особистісний потенціал», «резерв», «особистісний капітал», «копінг» і т.ін. Виявляється психологічна сутність психологічних ресурсів у контексті діяльній, адаптаційній, соціально-опосередкованої та інших наукових парадигм. Підкреслюється роль ресурсів у структурі резистентної поведінки. Зазначається про інтегративний характер ресурсів як системи індивідуальних властивостей людини, спрямованих на реалізацію функцій життєзабезпечення; системну організацію та взаємодетермінований зв'язок з раціональними, емоційно-почуттєвими, мотиваційно-ціннісними та поведінковими компонентами самосвідомості суб'єкта. Розкривається специфіка психологічних ресурсів як операційно-дієвих механізмів та можливостей продуктивної самореалізації. Робиться спроба виявлення деяких функціональних ознак феномену, наголошується на його рефлексивному, емоційно-оцінному, смислоутворюючому та регулятивному характері. Окреслено перспективи подальших наукових пошуків. Наголошується на необхідності створення цілісної теоретичної моделі дослідження феномену та розробки практичного інструментарію, використання якого сприяло розвитку ресурсів як системи індивідуальних можливостей людини.

Ключові слова: психологічні ресурси, досвід, потенціал, адаптація, самореалізація, життєтворчість, життєздійснення.

Постановка проблеми. В умовах глобальних змін у сучасному суспільстві, які породжують відчуття нестабільності, крайньої невизначеності, руйнацію моральних стереотипів, людина постає перед необхідністю вирішення складних завдань, пошуку індивідуально-психологічних засобів продуктивної життєтворчості. Зазначена ситуація гостро актуалізує проблему психологічних ресурсів, адже саме вони виступають тими інструментами, які забезпечують реалізацію функцій життєтворення, дозволяють вирішувати не лише актуальні, але й глобальні питання власного буття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останнім часом проблема психологічних ресурсів займає почесне місце серед актуальних питань психологічної науки. Її теоретичний і практичний аналіз доволі широко представлений як у вітчизняній, так і зарубіжній психології. Серед вітчизняних досліджень слід зазначити роботи Л.І. Анциферової, Л.А. Китаєва-Смик, Є.Ю. Кожевникової, І.Г. Малкіної-Пих, А.Г. Маклакова, В.О. Бодрова, Н.Є. Водопьянкової, К. Муздибаєва та ін. У системі

загальних питань життєтворчості та стратегій життя проблема ресурсів висвітлювалась у працях К.О. Абульханової-Славської, Л.І. Анциферової, С.Д. Максименко, Н.В. Паніної, Ю.М. Резнік, О.О. Кронік та ін. Ресурси в контексті особистісного та людського потенціалів досліджувались Д.О. Леонтьєвим, Т.В. Корніловим, Г.М. Зарковським, М.С. Каганом; у структурі долаючої поведінки питання ресурсів вивчалось Р. Лазарусом, С. Хобфоллом, В.О. Бодровим; як аспект саморегуляції та регуляції діяльності та поведінки (Л.Г. Дика, Т.Л. Крюкова, В.І. Моросанова, О.К. Осницький, О.О. Сергієнко та ін.).

У рамках зарубіжної психології проблема ресурсів розглядалась відповідно до вихідних концептуальних позицій науковців. Так, наприклад, у теорії гуманістичного психоаналіза Е. Фромма психологічний ресурс розглядається в контексті особистісного прагнення до вершин існування та подолання складних життєвих ситуацій. Автором зазначається, що психологічний ресурс охоплює три фундаментальні особистісні цінності: надію,

яка спрямовує на майбутнє, сприяє визначенню перспектив саморозвитку і життєвому зростанню; раціональну віру – усвідомлення існування безлічі можливостей і необхідності вчасно ці можливості виявляти і використовувати; душевну силу (мужність) – здатність протистояти тим викликам, що ставлять під загрозу ці базові цінності [23].

У гуманістичній концепції К. Роджерса ресурси інкорпоровані у складну структуру самореалізації особистості і виступають невід’ємною складовою частиною механізму узгодженості реального і ідеального «Я» [20, с. 283]; прийняття себе й інших шляхом набуття людиною конгруентності між зовнішнім та внутрішнім [20, с. 63].

Екзистенціальна психологія проблему ресурсів висвітлює в контексті самовизначення та розв’язання фундаментальних питань буття: пошуку сенсу людського життя, сформованості уявлення про власне місце у світі, розуміння свого життєвого призначення тощо [22]. У цілісному онтологічному просторі ресурси інтегровані у структуру екзистенційної ідентичності особистості, визначають основу її життєвої філософії та виступають операційно-дієвими механізмами життєтворчості.

Незважаючи на зацікавленість науковців до проблеми, на думку О.К. Осницького, Є.Ю. Кожевникової, В.О. Бодрова та ін., вона ще далека до повного вирішення та потребує більш глибокого та системного аналізу, зокрема розробки цілісної фундаментальної моделі феномену.

Мета статті – теоретичний аналіз та систематизація основних наукових положень проблеми психологічних ресурсів як механізму життєздійснення.

Виклад основного матеріалу. Дефінітивний аналіз поняття «психологічний ресурс» засвідчує його широку семантичну представленість поряд із такими суміжними категоріями, як «особистісний ресурс», «життєвий досвід», «копінг», «життєтворчий і особистісний потенціал», «внутрішні ресурси», «психологічні резерви», «адаптаційні можливості» і т.д. Безумовно, термінологічний ряд цих складно дифініюваних та операціоналізованих понять можна було б продовжити, але головна тенденція у їх визначенні полягає в тому, що вони розуміються як феномени, що інтегровані у фундаментальні основи особистісного розвитку та охоплюють багатогранну та метарівневу систему психологічних засобів життєвого функціонування людини.

Сучасний етап розвитку теорій про індивідуальні ресурси характеризується значною кіль-

кістю концепцій та моделей, що відображають різноманітні уявлення науковців про сутність, структурно-динамічні, функціональні та варіативні властивості феномену. У широкому сенсі ресурси (ressource (фр.) – допоміжний засіб) розуміються як все те, що може бути задіяно людиною для ефективного існування та підтримки якості життя [24]. Традиційно ресурси поділяються на: внутрішні та зовнішні; психологічні та середовищні. На відміну від інших видів, психологічні ресурси – це, в першу чергу, деякий запас внутрішньо-психологічних можливостей, які відображають цілісну організацію людини як суб’єкта саморозвитку та життєтворчої самореалізації. Вони виступають джерелом внутрішньої сили, дозволяють справлятися зі складними ситуаціями, досягати мети, успішно функціонувати у власному онтологічному просторі.

Психологічні ресурси – це такі індивідуальні властивості та здібності, що дозволяють людині за рахунок концептуалізації умов, потреб та власних психічних можливостей підтримувати і розвивати власну активність, забезпечувати психологічне благополуччя. У структурі цілісної самоорганізації ресурси представлені як механізми, що впливають на сприймання, оцінку та інтерпретацію аспектів зовнішнього та внутрішнього середовища, які мають значущість та цінність в конкретних умовах. Найбільш суттєво роль психологічних ресурсів проявляється в несприятливих або невизначених ситуаціях, коли наявні виклики вимагають від людини мобілізації та застосування своїх сил. Психологічні ресурси є складним інтегративним явищем, змістова та динамічна сутність яких опосередкована предметом життєвих потреб, таких як виконання діяльності, соціалізація та адаптація, вирішення проблем самореалізації тощо. Вони розглядаються як сукупність індивідуальних інтеріоризованих цінностей, що потенційно дозволяють суб’єкту задовольняти свої бажання та необхідності та в кінцевому результаті визначають його відношення зі світом та самим собою. Як зауважує Л.В. Куліков [11], ресурси виконують ряд таких функцій: забезпечення контролю та самоконтролю; інструменталізація діяльності та поведінки; здатність до адаптації, самозмін та вирішення критичних ситуацій; здатність до когнітивної структуризації і осмислення ситуації.

Останнім часом доволі дискусійним виступає питання співвідношення понять «ресурсів» та «потенціалу». Психологічний потенціал особистості – це рівень сформованості психічних влас-

тивостей і якостей, які в сукупності представляють резерв підвищення ефективності діяльності, подальшого розвитку і творчої самореалізації [3]. Психологічний потенціал особистості – це такі суб'єктні можливості, які людина може перетворити на ресурс для вирішення будь-яких актуальних завдань. Причому головною умовою цього перетворення виступає діяльність. Таким чином, співвідношення даних понять розкривається в координатах потенційного та актуального, ідеального та реального. Потенціал – це те, на що людина розраховує, а ресурс – що активно використовує. Поряд із поняттями «психічний ресурс» і «особистісний потенціал» останнім часом говорять про можливість використання поняття «соціально-психологічний капітал особистості», що інтерпретується в контексті ресурсної парадигми (капітал – це те, що можна використовувати тут і зараз, для досягнення цілей).

У рамках концепції С. Хобфолла одним із елементів загальної ресурсної системи виступають особистісні ресурси. Слід зазначити, що доволі часто психологічні та особистісні ресурси використовуються як взаємозамінні поняття. Зазвичай під особистісними ресурсами розуміють складні, індивідуально-психологічні структури, що виконують функцію психічного забезпечення, детермінують більш успішне виконання діяльності та високий рівень особистісного благополуччя [24, с. 340]. Як такі ресурси психологічна наука презентує доволі широку систему семантично близьких, але не аналогічних понять: життєстійкість (С. Мадді), локус контролю (Д. Роттер), оптимізм (М. Селігман), самоефективність (А. Бандура), толерантність до невизначеності (Т. Адорно) та ін. Натомість психологічний ресурс виявляється не в окремих якостях, а в цілісній інструментальній системі, що включає структурно-змістові, ієрархічні та динамічні характеристики відображення: від елементарних психічних процесів до стійких властивостей особистості (цінності, індивідуальні смисли і т.д.), які можуть бути використані для забезпечення оптимуму існування.

Близьким до поняття психологічного ресурсу є поняття особистого або життєвого досвіду. Життєвий досвід, як зазначає М.О. Лактіонов, – це зафіксований у ході життєдіяльності індивіда накопичений ресурс, здобутки і т.д, які забезпечують вирішення проблем діяльності та соціалізації [13, с. 145]. На думку А.С. Белкіна, досвід – це такий прижиттєвий здобуток людини, що виражається як ресурс або резерв і знаходиться у стані постійної готовності до актуалізації [3, с. 73].

Психологічні ресурси, як актуальні можливості досвіду, на думку Л.І. Анциферової, регулюють сприйняття та розуміння, визначають інтерпретацію світу і дії суб'єкта в ньому [2]. Вони є інтегративним показником рівня розвитку суб'єктивного досвіду; відображенням емпіричної свідомості індивіда; узагальненим та концентрованим поєднанням психологічних систем, що експліковані в різних видах і формах людської активності, з метою забезпечення її ефективності. Ресурси завжди є автентичними, мають унікальний характер; виявляються у своїй канонічній для даного індивіда формі, як його психологічна властивість, цінність і власність.

Соціальноопосередкований характер психологічних ресурсів особистості підкреслюється у працях К. Муздибаєва. Автор стверджує, що психологічні ресурси – це «засоби до існування, можливості людей у суспільстві, ... це все те, що людина використовує для задоволення вимог середовища» [17, с. 103]. Їх трактують як механізми особистісної самореалізації у суспільстві; як інструменти, що забезпечують ефективну адаптацію до навколишньої дійсності; як сформовані життєві цінності, які утворюють реальний потенціал для подолання несприятливих життєвих обставин.

У психології праці аналіз феномену психологічних ресурсів є доволі розповсюдженою тенденцією. На думку Б.І. Беспалова, психологічний ресурс – це сукупність цінностей, запасів та можливостей особистості, які використовуються або потенційно можуть бути використані суб'єктом для досягнення мети діяльності; фактор саморегуляції та умова запобігання професійному вигоранню [4, с. 53]. Автор підкреслює, що «ресурс визначається фізичними та соціально-психологічними особливостями людини, властивостями її нервової системи, досвідом необхідних знань, умінь та навичок, їх потенційними можливостями бути залученими до виконання діяльності» [4, с. 52]. Ресурси виступають одним із ключових елементів діяльності, водночас як її детермінанта (наприклад мотиваційні ресурси) і духовний продукт; дозволяють людині вирішувати актуальні завдання, досягати цілей, робити життя продуктивним, а людину успішною. На думку К. Платонова Ф. Ісмагілова та ін. [2], психологічні ресурси не можна зводити лише до сукупності поверхневих ЗУН, оскільки вони поєднані з такими глибинними структурами особистості, як цінності, диспозиції, індивідуальні смисли і т.д., утворюючи фундаментальні інструментальні основи не лише для конкретної діяльності, а і життєтво-

рення в цілому. Схожа позиція спостерігається в роботах Л.Г. Дикої, де психологічний ресурс визначається як сукупність внутрішніх засобів з потенційно-активними характеристиками, якими людина володіє і які доцільно використовує для забезпечення ефективної діяльності та підтримки оптимальної життєтворчості [7, с. 145]. Відповідно до зазначеної парадигми ресурси виступають операційно-дієвим механізмом продуктивності діяльності. Натомість сама діяльність є головною детермінантою формування ресурсів. Як зазначає В.О. Толочек, статус ресурсів об'єкти набувають лише в умовах діяльнісного опосередкування, як умови її ефективного виконання [8]. Причому провідна роль тут належить процесам активного перетворення предметного середовища у внутрішній психологічний світ, трансформації об'єктивної реальності у світ суб'єктивних можливостей; механізмам конструктивізму, структуралізму, когнітивної репрезентації, диференціації та подальшої інтеграції зовнішніх та внутрішніх зв'язків, що перетворюють зовні задані структури у внутрішній арсенал засобів. Про здатність ресурсів формуватися у процесі діяльності наголошує Р.М. Кумишева: «Внутрішні ресурси – ... є одночасно рухомою частиною внутрішнього світу та інструментом для взаємодії із зовнішнім світом, це потенціал досвіду і одночасно творець нових знань і вмій, що здобуваються в умовах діяльності» [12, с. 40].

Категорія «ресурсів» активно використовується на фоні популяризації теорій про стрес та копінг-поведінку. В.О. Бодров, як один із впровадників ресурсної проблематики під час дослідження регуляції стресової поведінки, підкреслює: «Ресурси є тими фізичними та духовними можливостями людини, мобілізація яких забезпечує виконання діяльності і способи (стратегії) поведінки для запобігання або подолання стресу» [5, с. 115]. Автор зауважує, що ресурси виражаються як спрямованість людини до своїх внутрішніх резервів, відображають можливості вибору засобів діяльності та способів опанування критичних ситуацій. Доцільними в даному контексті є дослідження Ю.В. Постілякової, яка підкреслює, що ресурси є одним з елементів у структурі подолання стресу поряд із соціально-орієнтованими, когнітивними, фізичними і особистісними складовими, формуючи інструментальні основи компонент копінг-поведінки [19]. О.С. Кочарян зазначає, що ресурси подолання визначають як «сфери або властивості людини, що підготовлюють її до дії в складний період» [10, с. 164].

Психологічні ресурси як засоби подолання стресу висвітлювались у дослідженнях Н.Є. Водоп'янової. Психологічний ресурс авторкою визначається «як внутрішні і зовнішні змінні, що сприяють психологічній стійкості у стресових ситуаціях; емоційні, мотиваційно-вольові, когнітивні і поведінкові засоби, які людина актуалізує для адаптації до різноманітних екстремальних ситуацій, це інструменти, які застосовуються для конструктивної трансформації несприятливих умов» [6, с. 290].

У ресурсній концепції стресу С. Хобфолла виявляється спроба цілісного осмислення ролі психологічних ресурсів як механізму долаючої поведінки. Науковець зазначає, що стрес як переживання впливу екстремальних подразників виникає тоді, коли людина відчуває, що втрачає ресурси для протидії ситуації, що склалась або вони вже втрачені і їх важко відновити. Загалом, на думку автора, втрата ресурсів розглядається як первинний механізм, що запускає стресові реакції, які супроводжуються різними негативними переживаннями (страх, тривога, фрустрованість і т.ін.) [24, с. 391]. Відповідно, здолати стресову ситуацію можна шляхом відновлення втрачених ресурсів або ініціювання нових. На думку С. Хобфолла, у складних ситуаціях людина звертається до різних ресурсів, наприклад, матеріальних і нематеріальних об'єктів; психічних та фізичних станів; вольових, емоційних, інтелектуальних, енергетичних та інших характеристик, які допомагають відновити рівновагу, опанувати критичну ситуацію [6, с. 304–305]. Серед основних видів ресурсів, що людина використовує для подолання стресу, на думку О.О. Сергієнко, виступають: когнітивні (інтелектуально-особистісні), емоційні і вольові властивості суб'єкта, як підсистеми контролю поведінки [21].

Релевантною до концепції психологічного ресурсу є теорія «особистісного адаптаційного потенціалу» А.Г. Маклакова [16], в якій автор зазначає, що здатність до адаптації як процес і результат саморегульованої системи пристосовуватися до мінливих умов забезпечується системою психологічних ресурсів. На думку дослідника, психологічні ресурси – це найбільш значущі для регуляції психічної діяльності і самого процесу пристосування характеристики людини, що включають: емоційну стійкість, резистентність, толерантність до стресу; самооцінку особистості, механізми саморегуляції і т.д., що визначають рівень адекватності сприйняття умов діяльності і своїх можливостей [16, с. 18]. Психологічні

ресурси – це системна, інтегральна якість особистості, що впливає на моделювання різноманітних стратегій адаптивної поведінки, дозволяє не лише зберігати психічний гомеостаз, але й передбачає оптимізацію постійної взаємодії з середовищем для встановлення стабільного балансу. Як наголошують С.А. Ларіонова, А.М. Богомолів та ін., властивість особистості набуває якості ресурсу тільки в контексті адаптаційного процесу, коли вона включена у процеси встановлення відповідності між потребами індивіда та вимогами середовища. У даному сенсі всі індивідуально-психологічні характеристики особистості в різних умовах можуть виступати як ресурсні [14].

У дослідженні проблеми неперехідного значення має концепція Д.О. Леонтьєва про особистісний потенціал. Особистісний потенціал, на думку Д.О. Леонтьєва, представляє собою інтегральну характеристику рівня особистісної зрілості, головним показником і формою прояву якої є самодетермінація [15, с. 56]. Особистісний потенціал складається з тих ресурсів, за допомогою яких можна активізувати устремління

людини до перетворення умов існування та самоздійснення; дозволяє людині бути стійкою та незалежною від впливу ситуативних подразників. У зв'язку із цим особистісний потенціал відображає міру застосування актуальних ресурсів для виходу за межі заданих обставин.

Висновки. Теоретичний аналіз проблеми дозволив виявити значну варіативність сформованих по відношенню до неї концептуальних позицій, що представлені в психологічній науці. Встановлено, що феноменологія психологічних ресурсів є складно структурованою, метарівневою та полімодальною і виявляється як інтегрована якість психіки людини, що забезпечує результативність різних актів життєтворчості (діяльність, адаптація, самореалізація і т.д.). У зв'язку із цим перспективним напрямком у дослідженні є створення цілісної фундаментальної моделі феномену з урахуванням всіх субсистем особистості та розроблення практичного інструментарію, використання якого сприяло розвитку ресурсів як системи індивідуальних можливостей людини.

Список літератури:

1. Анисимова Є. Проблема життєдіяльності людини в екстремальних умовах праці: психологічний сенс особистісного ресурсу. *Психологічні ресурси особистості: соціально-психологічний зміст*: збірник наукових праць за матер. науково-практичної конференції. Ізмаїл : РВВ ІДГУ. 2019. С. 4–8.
2. Анцыферова Л.И. Личность в трудных жизненных условиях: переосмысливание, преобразование ситуаций и психологическая защита. *Психологический журнал*. Москва, 1994. Т. 15, № 1. 1994 г. С. 3–18.
3. Белкин А.С. Витagenное образование: многомерный голографический поход. Екатеринбург : Центр РАО, 2011. 156 с.
4. Беспалов Б.И. Деятельностная концепция психических и личностных ресурсов субъекта труда. *Личностный ресурс субъекта труда: материалы Международной научно-практической конференции*. Ставрополь-Москва. 2006. С. 51–54.
5. Бодров В.А. Проблема преодоления стресса. *Психологический журнал*. Москва. 2006. Т. 27. № 2. С. 113–122.
6. Водопьянова Н.Е., Старченкова Е.С. Синдром выгорания: диагностика и профилактика : монографія. Санкт-Петербург : Питер, 2009. 336 с
7. Дикая Л.Г. Отношение человека к неблагоприятным событиям и факторы его формирования. *Психологический журнал*. Москва. 1996. № 3. С. 137–146.
8. Калашникова С.А. Личностные ресурсы как интегральная характеристика личности. *Молодой учёный*. 2011. Т. 2. № 8. С. 84–87.
9. Кожевникова Е.Ю. Личностные ресурсы преодоления ситуации социальноэкономической депривации. : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.01. Краснодар, 2006. 20 с.
10. Кочарян А.С. Психология переживаний. Харьков : ХНУ. 2011. 220. с
11. Куликов Л.В. Психогигиена личности. Санкт-Петербург : Питер, 2004. 464 с.
12. Кумышева Р.М. Внутренние ресурсы человека в его взаимодействии с внешним миром. *Личность и группа в условиях социальных изменений* : материалы научной конференции Института психологии РАН, 2009. С. 37–45. URL : <http://www.ipras.ru/engine/documents/document2006.pdf> (дата звернення: 15.01.20).
13. Лактионов А.Н. Координаты индивидуального опыта : монографія. Харьков : Бизнес Информ, 1998. 492 с.
14. Ларионова С.А. Социально-психологическая адаптация личности: теоретическая модель и диагностика : монографія. Белгород, 2002. 200 с.
15. Леонтьев Д.А. Личностное в личности: личностный потенциал как основа самодетерминации. Москва : Смысл, 2002.

16. Маклаков А.Г. Личностный адаптационный потенциал: его мобилизация и прогнозирование в экстремальных условиях. *Психологический журнал*. 2001. Т. 22. № 1. С. 16–24.
17. Муздыбаев К. Стратегия совладания с жизненными трудностями. Теоретический анализ. *Журнал социологии и социальной антропологии*. 1998. Том 1. № 2. С. 100–109.
18. Перегончук Н.В., Краєвська Т.С. Психологічні ресурси особистості майбутнього психолога. *Молодий вчений*. № 2(54). 2018. С. 477–479.
19. Постилякова Ю.В. Психологічна оцінка ресурсів подолання стресу в професійних групах. Київ : ЦУЛ, 184 с.
20. Роджерс К.Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека. Москва : Прогресс, 1998. 480 с.
21. Сергиенко Е.А. Контроль поведения: индивидуальные ресурсы субъектной регуляции. *Психологические исследования: электрон. науч. журн.* 2009. № 5(7). URL : <http://psystudy.ru> (дата звернення: 15.01.21).
22. Франкл В. Человек в поисках смысла. Москва : Прогресс, 1990. 372 с.
23. Фромм Э. Психоанализ и этика. Москва : Республика, 1993. 415 с.
24. Штепа О.С. Особливості взаємозв'язку психологічної та персональної ресурсності особистості. *Проблеми сучасної психології* : збірник наукових праць. Кам'янець-Подільськ : Аксиома, 2013. С. 782–791.
24. Hobfoll S.E. The influence of culture, community, and the nest-self in the stress process: Advancing conservation of resources theory. *Applied Psychology: An International Review*. 2001. № 50. P. 337–421.

Datsenko O.A. PSYCHOLOGICAL RESOURCE OF PERSONALITY AS A SCIENTIFIC PARADIGM

The article is devoted to the problem of psychological resources, which is actively studied in modern domestic and foreign psychology. The acute relevance and significance of its research for both theory and practice is emphasized. An attempt was made to analyze traditional approaches to the problem in science. A theoretical review of some modern concepts of psychological resources is presented, various definitive positions on the psychological interpretation of the basic concept are considered. Constructively similar to the phenomenon constructs selected within the framework of other psychological theories, such as life experience, adaptive and personal potential, reserve, personal capital, coping, etc. are analyzed. The psychological essence of psychological resources in the context of activity, adaptive, socially – mediated and other scientific paradigms is revealed. The role of resources in the structure of resistant behavior is emphasized. It is noted about the integrative nature of resources as a system of individual human properties aimed at implementing the functions of life support; system organization and interdetermined connection with rational, emotional – sensory, motivational – value and behavioral components of the subject 's self – consciousness. The specifics of psychological resources as operationally effective mechanisms and opportunities for productive self-realization are revealed. An attempt is made to identify some functional features of the phenomenon, emphasizing its reflexive, emotional – evaluative, meaningful and regulatory nature. Prospects for further scientific research are outlined. Emphasis is placed on the need to create a holistic theoretical model for the study of the phenomenon and the development of practical tools, the use of which has contributed to the development of resources as a system of individual capabilities.

Key words: *psychological resources, experience, potential, adaptation, self-realization, life creation, life realization.*